

A takav postupak evanđelista, ako bi on doista bio postojao, mogao bi, mislim, nanijeti znatnu štetu autoritetu evanđelista uopće (čak i ne uzimajući u obzir porijeklo i autentičnost vrela iz kojih su oni crpili da bi napisali prije spomenute »neupotrebive« tekstove — što je pitanje za sebe, a i predmet naše prije navedene osnovne, opće molbe).

Ali i bez obzira na naše navedene molbe, opću i posebnu, mislim da bi obilnija teološko-biblijska tematika (dakako, središnja, ne periferna) dobro došla na stranicama CuS-a, da bi taj časopis što bolje potvrdio svoje ime (i zaštitio ga od »inverzije«!), što, naravno, vrijedi i za neke druge naše crkveno-vjerske časopise (koji imaju na sličan način »obvezujuća« imena).

HISTORIJSKI ISUS I VJERSKI KRIST

Albert Descamps

Razgovor CuS-a s msgr A. Descampsom u povodu njegova članka »Isusova čovječja svijest« (CuS, br. 4, 1972)

Realizirao i preveo Mladen Karađole, Louvain*

CuS: Monsignore, Crkva u svijetu Vam zahvaljuje za Vaš zanimljiv članak o Isusovoj čovječjoj svijesti. Sam je splitski nadbiskup dr Frano Franić nadovezao na Vaš članak svoje teološke refleksije i ovako sažeo Vašu misao: »Dakle, prema autoru, Isus je objavio svoje Božanstvo formalno implicitno, što je poslije uskrsnuća postalo potpuno jasno, eksplicitno.«¹ — Da li se slažete s takvom formulacijom?

A. Descamps:** Sjećam se g. Nadbiskupa i njegovih intervencija za vrijeme Koncila. Njegova je formulacija moje misli skolastička i dobra. Slažem se.

CuS: Međutim, želio bih Vam postaviti tri pitanja, da bi se čitav problem bolje osvijetlio i ujedno se udovoljilo želji naših čitatelja kod kojih je Vaš članak pobudio posebno zanimanje.

1. Da li je sâm Krist imao, prema tekstovima *Evanđelja*, jasnu svijest o svom božanskom sinovstvu i da li je Krist objavio, prema istom tekstu *Evanđelja*, barem na neki način, ali dovoljno jasno, tu svijest o svom božanskom sinovstvu?

A. Descamps: Auktor četvrtoga *Evanđelja* sigurno pripisuje Isusu jasnu svijest o njegovu božanskom sinovstvu i smatra da je Isus jasno objavio tu svoju svijest — Selbstbewusstsein.

* Msgr A. Descamps odabrao je kao naslov svojih odgovora na pitanja CuS-a: *Le Jésus de l'histoire et le Christ de la foi — Historijski Isus i vjerski Krist*.

¹ Frano Franić, *Isusova čovječja svijest u članku A.-L. Descampsa (Crkva u svijetu, br. 4, 1972, str. 318—325), CuS 1, 1973, str. 73*.

** Dok je ovaj tekst bio u tisku, pročitali smo u *L'Osservatore Romano* od 22. ožujka 1973. g. da je msgr A. Descamps, naslovni biskup Tunisa, imenovan tajnikom *Papinske biblijske komisije* u Rimu. (Uredništvo)

Ako promatramo sinoptike, onda je to manje evidentno, ali dovoljno sigurno. Isti Marko drži da je smrtni Isus Sin Božji u pravom smislu riječi i da o tome ima svijest.

Historičari se — i sami katolički — usprkos svemu tomu pitaju: Kako treba shvatiti ta svjedočanstva? Poteškoća je, ako je ovdje izrazimo općenito, u tome što se čini da su evanđelisti opisali Isusa prije uskrsnuća (le Jésus pré-pascal) u svjetlosti uskrsne vjere, to jest oni su predstavili historijskog Isusa (le Jésus de l'histoire) sa stanovitim svojstvima svjetskoga Krista (du Christ de la foi). Sigurno je da je već oko 70. godine naše ere bila veoma izrađena kristološka vjera: uskrsli Krist je bio priznat kao Božji sin u veoma stvarnom smislu. Svaki se evanđelist, dok je pisao »život Isusov«, sigurno htio povratiti unatrag i opisati, dakle, Isusa prošlosti. Ali, to nije učinio kao što čini profani ili moderni povjesničar; nije se mnogo brinuo da veoma točno uspostavi historijskog Isusa koji je različit od proslavljenoga Krista.

Da li su nas evanđelisti prevarili kada su tako radili? Ne, jer postoji bitni razlog koji opravdava njihov postupak: Krist je ispovijesti vjere bio najprije stvarno Isus iz Nazareta: isto konkretno biće.²

Međutim, opravdano je da moderni čovjek istražuje kako se Isus iz Nazareta konkretno predstavio u svom smrtnom životu i koju mu čovječju svijest historičar može razumno pripisati. Može se, dakako, raspravljati o vrijednosti i točnom značenju takva postupka za vjernika. U nekom smislu nema to istraživanje toliku vrijednosti; za vjernika je Sin Božji apostolske vjere bio stvarno, najprije, Isus; dakle i obratno: taj je Isus bio već, stvarno, »metafizički« (ako to nije historijski, to jest fenomenološki) Sin Božji.

Ipak je taj postupak u mnogomu značajan, na pr. za dijalog sa Zidovima ili s agnosticima koji se zanimaju za historijskog Isusa, čovjeka Isusa. Važno je također za vjeru i teologiju da se zapita historijski Isus, koji posjeduje »specifički« auktoritet, pače veći od onoga što ga imaju kristološke formule što su izrađene iza Uskrsnuća. Napokon, teško je shvatiti te formule ako se nema uvida u njihovu »genezu« tako da polazimo od onoga što su učenici za Isusova života — vivente Jesu — mogli vidjeti i razumjeti u ponašanju svoga Učitelja i u njegovim riječima što se odnosilo na njegovu vlastitu osobu.

Dakle, u istraživanju kako se Isus konkretno pokazao, moderni će historičar doći do zaključaka koji su nužno različiti od onih koje nam evanđelisti izrazuju. Rekli smo već razlog: evanđelisti se ne brinu da razlikuju u Isusovoj slici poteze prošlosti od onih sadašnjosti. Naprotiv, današnji se povjesničar može truditi da sistematski provede tu razliku i raspolaze za to raznim pomagalicama historijske kritike. Ako bismo željeli uspostaviti same Isusove riječi — ipsissima verba Jesu — mogli bismo pogledati u veoma konstruktivnom smislu na pr. pravila koje je nedavno predložio J. Jeremias (Theologie des Neuen Testaments, I).

2. CuS: Zašto neki egzegete ne prihvaćaju jasne Kristove riječi kao same Kristove riječi — ipsissima verba — kada ih evanđelisti ponavljaju kao takve, na pr. Lk 22, 70?

² Krist vjere, ontološki identičan s Isusom iz Nazareta, osvijetlio je i jasnije izrazio istu svoju konkretnost i identičnost. (Opaska prevodioca)

A. Descamps: Odgovor je sadržan u gornjem izlaganju. Sv. Ivan jasno pripisuje Isusu riječi i govore koje mi jedan egzegeta neće kao talkove pripisati Isusu. Podjednako vrijedi za *neke* riječi sinoptika. Zašto ćemo razlikovati samu Isusovu riječ od »Isusovih riječi prema evanđelistu«? Zato, jer je evanđelist »pomiješao« historiju i vjeru, a mi raspoložemo tehničkim sredstvima (zamršenima) da ih pokušamo razlikovati. Postupak evanđelista ima »svoju« istinu koja je neprijeporna u pogledu vjere. Ali, unutar te globalne istine (»proslavljeni Krist i Isus iz Nazareta: isto je konkretno biće«) povijesničar — i vjernik također — može razlikovati vjersku istinu od historijske istine.

3. CuS: Ako evanđelisti stavljaju u Kristova usta ključne riječi koje ne bi bile izrečene, ne optužuju li na neki način Krista da nije rekao što je bilo trebalo reći?

A. Descamps: Odgovor je isto tako sadržan u onome što je do sada rečeno. Riječi koje Isus iz Nazareta nije rekao, a koje mu evanđelisti pripisuju, imaju »svoju« vrijednost: one izražavaju što evanđelisti (i Crkva njihova vremena) smatraju kao stvarnosti (koje je uskrsli Krist tako reći objavio; njihova je istinitost nešto apsolutno u pogledu vjere. Evanđelisti ne optužuju historijskoga Isusa da nije rekao što bi bilo trebalo reći jer: ili ne postavljaju sebi pitanje o razlici između Isusa koji je propovijedao u Palestini i uskrsloga Krista koji je »inspirirao« evanđeliste ili, ako postavljaju to pitanje, misle bez sumnje da bi Isus prije uskrsnuća bio mogao reći nekada ono što ih danas inspirira živi Krist u njima, ili da je to rekao u ekvivalentnim izrazima.

MRZI BLIŽNJEGA SVOGA

Ignis Leticia

Ono što ću izreći možda je molitva. Možda samo pokušaj da to bude. Možda sablazan.

Razgovaram sa sobom. Mislim da me Ti čuješ. Vjerujem da je tako. To hoću. I zato se skupljam. U sebi. U svojoj misli. U svoju čahuru molitve. Boli, Gospodine. Negdje. Svugdje. Možda samo u srcu. Iz magle buja. Iz noći neistražene. U rubovima puca. Na površini omamljuje.

Ljubi bližnjega svoga... Ljubi... Ljubi... — Tuče. Tuče.

U meni je, Bože: ON — udvostručen. Utrostručen. I znan — neznan, udomaćen — otuđen. Moj grad. Moj svemir. Moja tamnica, Bože.

Tako smo teški. On: sa mnom. Ja: s njime. Nismo samo susret. Jedna smo životna stanica. Jezgra koja se muči.

Ne mogu izaći. Ne opipavam mu lice, ne osluškujem bilo. Ne razumijem otkucaje. Raste u meni, zatvara vidokrug, sputava kretnje. Ne dopušta da ga mjerim u prostoru, da mu u pozadini neba vidim obrise. U meni je: čahura bolesti. Izraslina koja razdire.